

Goran Knežević
Selektor Hrvatskog društva
folklornih koreografa i voditelja

STRUČNO IZVJEŠĆE O NASTUPU FOLKLORNIH ANSAMBALA NA
22. SMOTRI FOLKLORA KRAPINSKO-ZAGORSKE ŽUPANIJE
ODRŽANE 12.03.2016. U HUMU NA SUTLI

Opća zapažanja

U mojim lutnjama po Hrvatskoj i bilježenju tradicijske građe nisam "stigao proći" kroz Hum na Sutli u Hrvatskom zagorju, ali održavanje 22. smotre folklor Krapinsko zagorske županije privelo me i u to lijepo mjesto, koje ovom prilikom, nažalost, nisam uspio pomnije razgledati i upoznati. Vjerujem da će se i za to stvoriti prigoda jer su se organizatori stvarno pokazali kao pravi domaćini; dobra organizacija smotre i domjenak za sve izvođače. Imaju ljudi srce i dušu. Dodatno me je razveselio i utisak što nisam kod izvođača primijetio onaj poznati natjecateljski naboj koji ponekad zna podosta rastočiti dobro nam poznato folkloriško zajedništvo i solidarnost. Učinilo mi se kao da je to jedna velika složna obitelj u kojoj se svatko nastojao predstaviti u najboljem svjetlu, a ostali su ih s puno pažnje i uvažavanja odgledali i bodrili snažnim pljeskom. Zagorci su ovom prilikom nadišli sami sebe i zametnuli svoje poznate borbe za navade i pravice te pokazali da mogu, kad žele, folklor učiniti onim što on u svojoj suštini jest – radost.

Kako sam se nevoljko, zbog iznenadne situacije, u zadnji čas prihvatio selektiranja Smotre, ostavivši bez nadzora moj Festivalčić dječjeg folklor "Naše kolo veliko", koji se u isto vrijeme održavao u Zagrebu, moram kazati da mi nije nimalo žao jer program koji sam odgledao zaslužuje manje-više sve pohvale. U Krapinsko-zagorskoj županiji događa se svojevrsni folklorni uzlet u pogledu koreografskog stvaralaštva i točnosti prezentacije narodnih plesova, poglavito Hrvatskog zagorja. Dugo vremena nisam nazočio na tako kvalitetnoj smotri odraslog folklor (izvan Zagreba); zato će razina mojih promišljanja o izvedbama svakako biti malo "dublja" i zadirati "ispod kože" jer, kad bih se služio standardnim kriterijima u procjenjivanju izvedbi, mogao bih napisati – izvrsno. Valja ovom prilikom iznijeti i činjenice koje su, po mom mišljenju, značajno utjecale na ovakav nagli boljitak u kvaliteti prezentacije folklor na sceni. To je prvenstveno veliki angažman Senke Jurina na svim folklornim područjima i prezentacija zagorskih plesova na seminarima te djelovanje Zajednice amaterskih kulturno-umjetničkih udruga KZŽ, koja je započela koristiti djelotvorne metode u okupljanju i vođenju folklorne djelatnosti i amaterizma. Između ostalog, primijetio sam da nekoliko voditelja polazi *Hrvatsku školu folklor* i moje seminare dječjeg folklor. Znanje, učenje i stalno usavršavanje jedini je ispravan put. Dobili smo tako nekoliko vrlo talentiranih koreografkinja koje su i meni do sada bile nepoznate (Petra Lovrečić-Lončar, Katarina Matošević, Lucija Belošević), ali pozor – radi se o curkama, gospođama koje Zajednica treba evidentirati, respektirati i motivirati. Nije dobro da se folkloriška sudbina tih talentiranih ili već dokazanih stvaratelja kroji samo u KUD-ovskom okrilju, već bi oni trebali biti briga šire društvene zajednice. Svaki takav voditelj je značajan u očuvanju naše tradicijske kulture i treba ih pod svaku cijenu zadržati i omogućiti im da rade. Davnašnje 1992. godine započeo sam u KUD-u "Croatia" raditi s veteranima i, s obzirom na specifično vrijeme, tu aktivnost nisam uspio dugotrajnije održati, ali u zadnjih nekoliko godina veteranski folklor se počeo buditi u Zagrebu i postao je vrlo popularan među bivšim folklornim plesačima. To mi se čini izvrsnom aktivnošću i bilo mi je drago vidjeti i veterane Ansambala

"Zabok", koji su se okupili i nastupili te na neki način započeli tu praksu u Hrvatskom Zagorju. Nadam se da će ih u tim nastojanjima slijediti i ostala društva.

Kostimografija i izbor narodnih nošnji kod svih sudionika bio je na potrebnoj razini, a bilo je i nekoliko sasvim pristojnih kostimografskih uprizorenja koja ću u izvještaju i posebno naglasiti. Glazbenici/ice, većinom tamburaši/ce, su vrlo točno i uigrano pratili plesače, no tu ima još prostora za napredak. Možda bi bilo dobro poslušati *farkaš tambure*, violinistički trio i stare tradicijske instrumente kojih ima podosta u Hrvatskom zagorju. Vokalnom izričaju trebalo bi posvetiti više pozornosti; ustvari, nastojati se vratiti čovjeku, ljudskom pjevu i ne nastojati imitirati renomirane ansamble u brustonalnom pjevanju. Svaki ansambl bi trebao njegovati vlastitu grupnu boju glasa jer to je, po meni, pravi put prema umjetničkom izričaju.

Kako je izvedeno nekoliko običaja na sceni (pranje veša, Zeleni Juraj) naveo bih neka razmišljanja u svezi toga. Nije poželjno prikazivanje običaja u naturalnom obliku jer su prirodno okružje i scena sasvim različiti konteksti. Običaj nam treba služiti kao nadahnuće za umjetničko izražavanje na sceni, a ne prikazati ga kako se on uistinu odvijao. Primjerice, ako žene "udaraju vešom po koritima", onda ćemo nastojati da zvuk bude melem za uši i izveden u određenoj skladnoj ritmičkoj harmoniji ili polifoniji. Tražit ćemo sklad pokreta, teatralizirati atmosferu, naglasiti osobnost pojedine izvođačice/pralje, iznaći sitne detalje podobne za nadgradnju u samom običaju. Isto tako, pranje veša – složiti ćemo se – je podosta mukotrpana aktivnost i nakon nje na scenu dolaze veseli raspjevani plesači. To su dva podosta različita svijeta, teško spojiva i na izvoru, a i na sceni. Kad smo već započeli s "mukom", onda cijeli scenski prikaz treba biti tako intoniran.

Sugeriram voditeljima i koreografima nastavak istraživanja folkloru Hrvatskog zagorja jer u folkloru nema "svetog pisma". U selima, na bregovima i u sjećanjima baka i djedova još žive mnoge vrijedne etnološke sličice. *Jedino terenske spoznaje garantiraju koliko-toliko uspješan – originalni koreografski rad. Idemo, u torbe staviti pola kile kave, litru "tuduma" za domaćine i naprijed po bregima.* Jedna prava riječ može nam otkriti "novi svijet". Ali, moram naglasiti kako u tim aktivnostima moramo biti vrlo oprezni i ZNATI razlučiti "pravu građu" u kojoj se osjeća, čuje i vidi etnokoreološki krajevni nektar od one koja je pridošla ili one koja nije komponirana u *duhu i stilu*. Poglavitito je to slučaj sa glazbeno–vokalnom građom u Hrvatskom zagorju, gdje treba biti vrlo oprezan, jer od pedesetih godina prošlog stoljeća egzistiraju brojni festivali takozvane zagorske glazbe iliti *šlageraja* koja se, između ostalog, zahvaljujući radiju i TV, uvukla pod kožu Zagoraca kao njihova "domaća".

Ono što još treba naglasiti prije izvještaja o samim izvedbama – u svakoj točki se dogodilo nešto vrijedno spomena, nešto posebno zanimljivo ili izvrsno.

Programe je izvodilo:

115 plesačica i 58 plesača, UKUPNO 173

82 glazbenika i 9 glazbenica, UKUPNO 91

UKUPNO IZVOĐAČA: 264

1. ANSAMBL "ZABOK", Zabok

veterani Ansambla

"PODMOSTEC"

plesovi iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Senka Jurina

Glazbena obrada: Zdravko Završki

Veterani Ansambla "Zabok" znalački su izveli zagorske plesove. Svoje dosadašnje plesačko iskustvo su vrlo efikasno pretočili u ovu scensku izvedbu. Vidljiva je bila želja i strast za nastupanjem, a to je najvažnije. Dakle, izvrsno. No, trebalo bi ubuduće razmišljati, odnosno njihova voditeljica–koreografkinja, o stvaranju veteranskog folklorno-scenskog izričaja koji bi bio adekvatan njihovoj dobi, senzibilitetu i mogućnostima. Tamburaški sastav predstavio se sa snažnim zvukom i uigranom svirkom.

Plesački sastav: 6 gospođa, 6 gospodina

Glazbeni sastav: 7 glazbenika (1 glazbenica)

2. KUD "ĐURMANEC", Đurmanec

"IDEME PUCE"

narodni običaj i plesovi iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Petra Lovrečić - Lončar

Glazbena obrada: Siniša Miklaužić

Na početku nam je šest izvođačica na vrlo uvjerljiv način prikazalo običaj pranja veša na rijeci. Uz prigodne rekvizite, korita, veš i pokrete, slušali smo lijepo i točno dvoglasje. Kostimografija je bila primjerena tom običaju. I monolog je imao smisla. Potom je uslijedila pjesma "Ružmarin" u previsokoj intonaciji za vokalne mogućnosti sastava. U plesu *valcer* vidjeli smo točan stil i pokrete, ali na dijagonali je trebalo izvesti ujednačeno okretanje parova. *Krajc polka* je izvedena ujednačeno i dobro stilski pogođeno. *Polka* i *drmeši* izvedeni su "po domaći". Završna slika je pripala praljama koje su uz pjesmu izašle s pozornice. Koreografski – skladno u prostoru i vremenu. Sam kraj je trebalo malčice bolje osmisliti. Nakon temperamentnog *drmeša* uslijedio je prenapgli prijelaz u završnu pjesmu. To je trebalo riješiti postepenim smirivanjem tempa *drmeša* i sl. Stil plesanja uvjerljiv, a ansambl ujednačen. Kad traka s glave (ili bilo koji odjevni predmet) padne na pod za vrijeme izvedbe, onda je treba podići i odnijeti iza kulisa, a ne gaziti po istoj. Uzgred, *valcer* se izvodio na glazbu poznatog šlagera "Nema vatre od sirovih drva" u kojem nisam osjetio folklorističko obilježje, ali ne sumnjam da se nije pjevala i plesala u kraju.

Plesački sastav: 15 djevojaka, 1 momak

Glazbeni sastav: 9 glazbenika

3. KUD "Sloga", Veliko Trgovišće

"DEVOJČICA KOLO VODI"

pjesme i plesovi iz Turopolja

Koreografija: Iva Cvetko

Glazbena obrada: Stjepan Kahlina

Osam djevojaka izvelo nam je turopoljske plesove. Ujednačeno, stilski jasno, koreografski precizno i etnokoreološki vjerodostojno. Vidjeli smo zanimljivu varijantu plesa *Staro sito* i tri različite vrste turopoljskog *drmeša*. Za ogledni primjer. Jedino, što bi veći broj izvođača/ica ipak donio "folkloraskiju" atmosferu. Ovako je sve djelovalo kao "švicarski sat". Izbor narodnih nošnji odličan.

Plesački sastav: 8 plesačica

Glazbeni sastav: 6 glazbenika (1 glazbenica)

4. KUD "BELEC", Belec

"PLESOVI IZ HRVATSKOG ZAGORJA"

Koreografija: Goran Škrlec

Glazbena obrada: Robert Mihovilić

Gledali smo plesove *Repa*, *Judin polka*, *polka* i suvrstice *drmeša*. Koreografski je dobro osmišljeno. Scenske slike su se spontano izmjenjivale. Plesači su se vrlo dobro kretali po zadanim pozicijama. U pojedinim momentima ponestalo je smješka i potrebitog scenskog držanja. U drugom dijelu plesa *Judin polka* trebalo je objema nogama snažnije "sjesti" - na pod. Već na kraju izvedbe atmosfera je postala vesela i opuštena. Ansambl je plesачki ujednačen, ali treba još malo više strasti u realizaciji stilskih akcenata.

Plesачki sastav: 15 djevojaka i 1 momak

Glazbeni sastav: 8 glazbenika (2 glazbenice)

5. KUD "ZLATKO BALOKOVIĆ", Krapinske Toplice

"I JA JESAM POSAVAČKO DETE"

pjesme i plesovi iz Posavine

Koreografija: Gordana Kapelac

Glazbena obrada: Branko Kramarić

Uvodna pjesma je izvedena na vrlo zanimljiv način, naime na izvoran, što je vrlo rijetko jer svi istu nastoje nepotrebno ubrzavati čime se gubi njena krasota. Ovako je to izvedeno baš kako treba i sačuvana je vokalna ljepota te pjesme. Ples *Staro sito* je izvršno koreografiran, ali izveden u malo prebrzom tempu. *Dučec* je sjajno otplesan sa svim potrebnim stilskim obilježjima. U šetanom kolu nakon *Dučeca* plesačice su gubile dah, što je bilo i za očekivati. Treba razmisliti da li je nakon plesa *Dučec* ansambl sposoban izvesti tu pjesmu s potrebnom lakoćom i uživljenjem. Naredna dva *drmeša* su izvedena temperamentno i ujednačeno, s time da se u *drmešu* iz Hrastelnice ("Kiša pada") osjeti "Ljevakovićev dah". Nepotrebno. U *drmešu* iz Posavskih Brega također je nedostajalo *breškog akcenta*. Ono što preostaje za razmisliti jest da su oba *drmeša* izvedena jednako u pokretu i stilu, makar se oni u svojoj stilskoj strukturi razlikuju i to je trebalo jasnije naznačiti. Ukupno gledajući, to je bila jedan vrlo moćna i kvalitetna izvedba.

Plesачki sastav: 8 djevojaka i 8 momaka

Glazbeni sastav: 7 glazbenika

6. KUD "PREGRADA", Pregrada

"PRANJE VEŠA"

običaj iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Lucija Belošević

Glazbena obrada: Franjo Kaučić

Uvodna pjesma je bila sjajno izvedena. Izvršna počimalja koju je pratio dvoglasni muški zbor. Jako dobro osmišljeno. Solisticu su, između ostalog, "pratile" pralje udarcima veša o korita i to je još dobro zvučalo na početku uz uvodnu pjesmu makar su i tad to mogle nježnije izvoditi. S pranjem veša (udarcima) prestale su na pola plesa *Jelica kolce vodila*, što je svakako predugu. Ples *Jelica kolce vodila* je u figuri točno izveden, ali stilski nije pogođen. Trebalo je bolje "sjesti" na koljena i jače "stisnuti" stopalima o pod.

Swing je izveden izvršno. Plesni par, drugi s moje lijeve strane, ima pozivnicu za sudjelovanje na manifestaciji *Drmeš-da – natjecanje plesnih parova*. Mislim da imaju što prikazati. Koreografija nije bila pretenciozna; točnije, bila je primjerena izabranom materijalu i izvođačima. Dakle, solidna.

Izvođački sastav: 8 djevojaka, 5 momaka

Glazbeni sastav: 7 glazbenika (1 glazbenica)

7. KUD "ANTUN MIHANOVIĆ", Klanjec **"MESEC SVETI OBER KLETI"**

fragment svadbenih običaja iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Katarina Matošević

Glazbena obrada: Vedran Vrhovec

Ukratko, mozaik sastavljen od svjetlih kamenčića koji nisu u harmonijskom slogu zasjali očekivanim sjajem. Uvodna pjesma "Jankić je dojahal" je dobro zazvučala, ali nisam čuo drugi glas. Valja pohvaliti solisticu u drugoj pjesmi "Mesec sveti". Zatim smo vidjeli veselu i prpošnu svadbenu sličicu sa vrlo raspoloženim zastavničarom. Potom su uslijedili plesovi *Ajnzerica*, *Šroteš*, *Išla žena na gosti*, *Oberštajer*, *polka*, *Bistranjski drmeš*. Iskreno govoreći, jedan vrlo zahtjevan i kompleksni plesni program, pri čemu se zagubila scenska potka i dinamika. Ples *Ajnzerica* je prikazan u formi autorske obrade dr. Ivana Ivančana i kao takav ne postoji u Hrvatskom zagorju. Dakle, barem bi se Zagorci trebali pridržavati izvorne verzije tog plesa. *Šroteš* ujednačen, ali treba ga još malo stilski dotjerati u prvom dijelu (ne cupkati). *Išla žena na gosti* – korektno. Ples *Oberštajer* je izvrsno iskoreografiran i izveden. "Za izlog". *Polka* i *drmeš* u skladu sa svim potrebitim značajkama vezanim uz ta dva plesa. Valja naglasiti da je koreografkinja mijenjala figure *drmeša* iz različitih dijelova Hrvatskog zagorja, ali uz pripadajuće glazbene melodije pa je to djelovalo vjerodostojno. Ugodno sam iznenađen s koreografskim obradama pojedinih plesova i uigranom izvedbom plesnog sastava. To je bilo vrlo zahtjevno scensko djelo koje su plesači jako dobro iznijeli na svojim nogama.

Izvođački sastav: 12 djevojaka, 5 momaka

Glazbeni sastav: 6 glazbenika

8. KUD "LOVRO JEŽEK", Marija Bistrica **"POSAVINA"**

pjesme i plesovi iz Posavine

Koreografija: Alen Šušković

Glazbena obrada: Robert Mihovilić

Uvodna pjesma je točno otpjevana, ali nedostajalo je pratećih glasova. *Staro sito* su nam izvele samo djevojke i to je također bilo ujednačeno i uigrano izvedeno. Šetana kola dobro osmišljena u prostoru, a u *drmešu* su sve figure lijepo i sočno izvedene. Sve je teklo *kao po špagi*, a plesačice su mi bile nešto uvjerljivije od muškog plesачkog sastava.

Izvođački sastav: 12 djevojaka, 6 momaka

Glazbeni sastav: 9 glazbenika

9. KUD "LAZ", Laz Bistrički **"IGRAJTE NAM MUŽIKAŠI"**

pjesme i plesovi iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Blaženko Marić

Glazbena obrada: Robert Mihovilić

Ovdje smo vidjeli izvrsno vođenje plesača po prostoru za vrijeme izvođenja uvodne pjesme "Igrajte nam mužikaši". Konačno izvedba plesa *Šroteš* po mojem ukusu, ujednačeno i stilski vrlo uvjerljivo. *Krajc polka* i *Podmostec* – nema se što nadodati. Na glazbu *bistranjskog drmeša* vidjeli smo različite plesne varijacije u vrlo razigranoj izvedbi. Ansambl je stilski definiran, ujednačen u koraku, s vrlo temperamentnim izričajem.

Izvođački sastav: 7 djevojaka, 3 momka
Glazbeni sastav: 14 glazbenika (4 glazbenice)

10. ANSAMBL "ZABOK", Zabok

"SADILA SAM ROGOZEK"

plesovi iz Zagrebačkog prigorja

Koreografija: Senka Jurina

Glazbena obrada: Zdravko Završki

Ovo je izvrsna koreografija za koju smatram da je najuspješnija koreografija prigorskih plesova nakon Ljevakovićevih "Prigorskih plesova". Njezina je vrijednost u tome što autorica niti u jednom glazbenom i/ili plesnom dijelu nije dotakla navedenu koreografiju (što još nikome nije uspjelo, što se tiče prigorskih plesova) i k tome je uspjela napraviti svoju – u cijelosti autorsku koreografiju. Plesači i plesačice su sve plesno-vokalne zadaće izvrsno prezentirali na sceni. Stilski jasni, u pokretu ujednačeni s izvrsnim scenskim držanjem. Violinistica Petra Vukić potpuno je dominirala svojom stasom te glasnoćom i kvalitetom svirke, pri čemu se mladi tamburaši skori i nisu čuli. Skoro zaboravih – prigorski šešir nije nogometna lopta.

Izvođački sastav: 8 djevojaka, 8 momaka
Glazbeni sastav: 11 glazbenika (1 glazbenica)

11. KUD "SLOGA", Veliko Trgovišće

"SVETI JURI KRES NAM KURI"

jurjevski običaji iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Iva Cvetko

Glazbena obrada: Stjepan Kahlina

Gledali smo jedno vrlo zanimljivo koreografsko ostvarenje, ali u većem dijelu primjereno dječjem uzrastu negoli odraslima. Ipak je tu trebalo unijeti više teatralnosti i "dublje zaroniti" u legendu o Svetom Juri u cijelom prikazu. *Obredno kolo* je donijelo tu potrebnu mistifikaciju obreda i u tom je tonu trebala proći cijela koreografija. Prigodni rekviziti i oprema (vjenčići, zeleni koš) su dobro rekonstruirani, no mačevi i mačevanje nisu dio te folklorne priče. Izvođači su vrlo temperamentno izvodili plesne predloške i pjevali vrlo ugodnim tonom. Koreografski, u prostoru i dinamici sve je bilo dobro posloženo.

1. Najbolja izvedba na Smotri

ANSAMBL "ZABOK", Zabok

"SADILA SAM ROGOZEK"

plesovi iz Zagrebačkog prigorja

Koreografija: Senka Jurina

Glazbena obrada: Zdravko Završki

2. Najbolja izvedba folklora izvan Hrvatskog zagorja

KUD "Sloga", Veliko Trgovišće

"DEVOJČICA KOLO VODI"

pjesme i plesovi iz Turopolja

Koreografija: Iva Cvetko

Glazbena obrada: Stjepan Kahlina

3. Najbolja izvedba folklora Hrvatskog zagorja

KUD "LAZ", Laz Bistrički

"IGRAJTE NAM MUŽIKAŠI"

pjesme i plesovi iz Hrvatskog zagorja

Koreografija: Blaženko Marić

Glazbena obrada: Robert Mihovilić